

Vedecká stať/ Scientific article

Recenzované/ Review: 06. 12. 2022

<https://doi.org/10.24040/eas.2022.23.2.99-122>

Analýza miery dopytu rodičov po predškolskom zariadení so špeciálnym zameraním na umelecky nadané deti a jeho adekvátnosti uvedenia na trh

Analysis of the level of parental demand for preschool with a special focus on artistically gifted children and its adequacy of its placing on the market

Gabriela Korimová, Mária Vavrúšová

Abstract: This paper is concerned with analysing the level of parental awareness and demand for a pre-school with a special focus on artistically gifted children and the adequacy of its placing on the market, which is its main objective. In the introduction, the paper deals with the theoretical definition of social entrepreneurship, its conditions in the Slovak Republic, characteristics of educational work in kindergartens and the perception of gifted children and work with them in the international context. In a separate chapter, the paper describes the methodology, the data collection procedure, sources and methods used. In the last chapter, it presents and describes the results of the analysis of the level of parental awareness and demand for a preschool with a special focus on artistically gifted children, the appropriateness of its introduction to the market, and indicates the limits. The paper serves to clarify and support the solution of the problem of education and training of above-average gifted children, which is not given enough attention in our country, through social entrepreneurship, where social work and its individual components are almost indispensable.

Key words: *Gifted children. Preschool education. Art kindergarten. Social enterprise. Analysis of demand.*

JEL Classification: I24.

Úvod

Vzdelávanie a umenie boli dôležitou a významnou súčasťou každej spoločnosti už od začiatkov jej vývoja. Podľa latinského básnika Virgila je umenie schopné odhaliť to, čo žiadna veda nemôže nikdy odhaliť ľudskej mysli. Oblasti ako umenie či vzdelávanie zohrávajú

významnú a prospešnú úlohu, pretože môžu silne podporiť ľudské úsilie o dosiahnutie hlbšieho a širšieho chápania a vnímania reality. Podporou a realizovaním aktivít v týchto oblastiach môžeme prispieť k napredovaniu našej spoločnosti, pre ktorú je vhodné aplikovanie práve prostredníctvom sociálneho podnikania. (Pagani, 2016)

Problému nadmerne talentovaných detí, ktorým sa v predškolských inštitúciách (materská škola) neposkytuje taký výchovno-vzdelávací proces, aký by potrebovali pre rozvoj ich schopností, zručností a hlavne umeleckého talentu, sa nevenuje dostatočná odborná a spoločenská pozornosť. Tieto deti sú oproti menej talentovaným spolužiakom špecificky znevýhodnené. V našich podmienkach registrujeme nielen nízku mieru celospoločenského záujmu riešenia danej problematiky, ale aj absenciu vedeckého výskumu v tejto oblasti. To je dôvodom, prečo absentuje aj legislatívne ukotvenie zariadení, ktoré by mohli posilniť realizáciu celodennej výchovy a vzdelávania nadmerne talentovaných detí predškolského veku. Neexistencia zariadení daného typu na úrovni Slovenskej republiky zabraňuje rozvíjaniu práve umeleckej stránky osobnosti dieťaťa v čo najväčšej možnej miere na našom území. Preto graduje záujem rodičov takýchto detí o predmetné verejné služby.

Existenciu potreby riešenia danej problematiky a existencie špeciálnych umeleckých predškolských zariadení a metodiky potvrdzujú aj viaceré zahraničné štúdie autorov Sánchez-Escobeda (2013), Reaida a Boettgerav (2015), Ppadopoulos (2020), Tatarinceva a kol. (2018), či Steenbergen-Hu, Olszewski-Kubilius a Calverta (2020). Na Slovensku sú prevádzkované zariadenia pre nadané deti ponúkajúce služby krúžkového charakteru v ZUŠ, pričom ich kapacity a počet stagnuje. Zaznamenávame, že väčšia ponuka je práve v smerovaní skôr na mimoškolské aktivity pre deti od 1. ročníka ZŠ (ZUŠ, centrá voľného času, kluby, súbory, a iné). Jedným z riešení, ktorým by sa zabezpečil celodenný výchovno-vzdelávací proces talentovaných detí v predškolskom veku, aby mali možnosť napredovať a rozvíjať práve ich talent a dosiahnuť tak pozitívnejšie výsledky v osobnostno-umeleckom raste, aký by pri návšteve všeobecne zameraného predškolského zariadenia nezískali, je umelecká materská škola s právnou formou sociálneho podniku. Slovenská legislatíva o sociálnej ekonomike a sociálnom podniku z roku 2018 vytvára možnosti vybudovať prvý pilotný projekt, kde by sa kreatívne spájalo umenie a vzdelávanie osobitne talentovaných detí, ktoré sú paradoxne vďaka svojmu vrozenému talentu „znevýhodnené“. Naším cieľom je analyzovať mieru informovanosti a záujmu rodičov a ostatných relevantných subjektov o novú formu výchovno-vzdelávacej prípravy špecificky talentovaných detí a adekvátnosti jej uvedenia na trh prostredníctvom analýzy demografického vývoja na úrovni Slovenskej republiky, Banskobystrického kraja, okresu Banská Bystrica, mesta Banská Bystrica a mesta Zvolen a

predikcie detí navštevujúcich ZUŠ v okrese Banská Bystrica. Súčasne prezentujeme interdisciplinárne možnosti prípravy projektu sociálneho podniku a návrh výučby mimoriadne umelecky talentovaných detí.

1 Sociálne podnikanie v kontexte všeobecného vymedzenia a podmienok v Slovenskej republike

Sociálne podnikanie pojednáva o spoločenskom napredovaní a svojim spôsobom tvorí nový podnikateľský smer. Ponúka merateľný, pozitívny, spoločensky prospešný vplyv a spolu s prosociálnymi hodnotami ich prezentuje za svoju prioritu. Je podnikaním, kde prípadný zisk podielovo využíva predovšetkým na reinvestíciu do podniku, na podporu sociálnej sféry, či pomoc konkrétnym ľuďom alebo komunite, ktorá sa ocitla v nepriaznivej sociálnej situácii. Tým sa podnikanie prenáša do úplne inej dimenzie a vytvára tak priestor pre realizáciu riešenia problémov a otázok sociálnej exklúzie alebo nezamestnanosti, a tak tvorí, na rozdiel od súkromného zisku, aj zisk sociálny. Medzi hodnoty v sociálnom podnikaní patria predovšetkým solidarita, spravodlivosť, participácia, nediskriminácia, či ľudská dôstojnosť. Práve preto tvorí iný spôsob podnikania a riešenia sociálnych a spoločenských problémov. V kontexte vnímania sociálnej ekonomiky ide o nový smer ekonomického myslenia, konania a aktivít. Táto ekonomika ovplyvňuje mnohé subjekty a vytvára nové možnosti pre spoločensky prospešné činnosti a aktivity, o ktoré súkromný sektor nemá záujem, lebo sú finančne neatraktívne, teda neprinášajú adekvátny zisk. Realizačným nástrojom sociálnej ekonomiky je sociálne podnikanie. Je priestorom naplňania jej sociálnych cieľov. Prostredníctvom sociálneho podnikania a sociálnych podnikov vplýva aj na komunitný rozvoj a rozvoj občianskej spoločnosti, ktoré synergicky vytvárajú priestor pre kooperáciu.

Obsahové naplnenie sociálneho podnikania vychádza z hodnôt a kritérií, ktoré sú podľa Defournyho (2006; In Lubelcová, 2012) v dvoch skupinách. Prvou skupinou sú sociálne kritériá, ktoré tvoria explicitný sociálny cieľ: pomoc komunity, rozvoj a podpora sociálneho charakteru práce, sociálna zodpovednosť, občianska iniciatíva, rozhodovacie právomoci, ktoré nie sú odvodené od vlastníctva kapitálu, participatívna povaha riadenia sociálneho podniku a obmedzená redistribúcia zisku. Práve obmedzená redistribúcia zisku je na Slovensku presne definovaná podľa zákona č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch, kde je stanovená povinnosť reinvestície minimálne 51% zisku podniku. Druhou skupinou sú ekonomické kritériá, ktoré poukazujú na vysoký stupeň autonómnosti, manažmentu, riadenia, kontroly, rozhodovania a plánovania nezávislého od kompetencii zakladateľov, znášan

ekonomického rizika, flexibilitu v rámci konkurencieschopnosti a schopnosti udržania sa na ekonomickom trhu a kombinácia platenej a neplatenej práce.

Heterogenita štruktúry národných ekonomík, cieľov hospodárskej politiky a sociálnej politiky spôsobujú, že neexistuje jeden univerzálny zákon súvisiaci so sociálnou ekonomikou a sociálnym podnikaním. Preto aj miera ich akceptácie je rôzna a odlišne legislatívne ukotvená. Veľkým prínosom pre sociálne podnikanie na Slovensku bolo uznanie legitimacy sociálneho podnikania ako nástroja aktívnej politiky trhu práce v roku 2008 a prijatie komplexnej legislatívy v roku 2018. Zákon č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch je pre sociálne podnikanie na Slovensku prelomovým. Okrem zvýšenia informovanosti, presných vymedzení a definícií zároveň predstavuje pravidlá pre priznanie štatútu registrovania, druhov sociálnych podnikov, ich podpory, či financovania. Vyššie uvedený zákon č. 112/2018 Z. z. vymedzuje sociálny podnik ako subjekt sociálnej ekonomiky, ktorý vykonáva sústavne, samostatne, vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť, hospodársku činnosť, ktorého hlavným cieľom je dosahovanie merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu, v ktorom k dosahovaniu pozitívneho sociálneho vplyvu prispievajú tovary alebo služby, ktoré vyrába, dodáva, poskytuje alebo distribuuje, alebo k nemu prispieva spôsob ich výroby alebo poskytovania, ktorý, ak zo svojej činnosti dosiahne zisk, použije viac ako 50 % zo zisku po zdanení na dosiahnutie hlavného cieľa alebo časť zisku rozdeľuje podľa Obchodného zákonníka a rozdeľuje ju podľa postupov a pravidiel, ktoré nenarúšajú hlavný cieľ a ktorý do spravovania svojej hospodárskej činnosti zapája zainteresované osoby. Zákon ustanovuje, že cieľovými skupinami sú okrem spoločnosti ako celku, predovšetkým osoby znevýhodnené a zraniteľné. Sociálne podniky člení podľa zámeru na tri typy sociálnych podnikov.

Tabuľka 1 Typy sociálnych podnikov

Typ sociálneho podniku	Zámer sociálneho podniku
Integračný sociálny podnik	- podnik rozvoja zamestnanosti, - musí zamestnávať minimálne 30% znevýhodnených alebo zraniteľných osôb.
Sociálny podnik bývania	- podnik podporujúci službu zabezpečovania bývania, správy, údržby a obnovy bytového fondu pre osoby, ktorých spoločný príjem v domácnosti nie je vyšší, než štvornásobok sumy životného minima, - bývanie sa poskytuje minimálne v 70% obytnej jednotky, za nákladové nájomné.
Všeobecný registrovaný sociálny podnik	- podnik, ktorý slúži na napĺňanie akejkoľvek spoločensky-prospešnej služby (vzdelávanie, výchova, kultúra, ekológia, sociálne služby, sociálna pomoc, zdravotná starostlivosť, a pod.)

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa zákona č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch

Okrem vyššie uvedených oblastí sa zákon č.112/2018 Z. z. venuje aj podmienkam financovania sociálnych podnikov a kontrole plnenia hlavných (sociálnych) cieľov.

Spolu so zákonom vznikol aj register sociálnych podnikov, ktorý k 9.11.2022 eviduje 532 registrovaných sociálnych podnikov na Slovensku, z čoho 515 integračných. (Zákon č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch; Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny, 2022).

Sociálne podniky v niektorých krajinách, ako Veľká Británia, Írsko, či Francúzsko, predstavujú trhovú podiel na vybraných podnikateľských činnostiach 30%. Celosvetovo bolo identifikovaných v roku 2022 okolo 11 miliónov sociálnych podnikov. V rámci EÚ, v roku 2021 existovalo 2,8 milióna sociálnych podnikov (reprezentujúcich 10% zo všetkých podnikov EÚ), ktoré spolu poskytovali 13,6 milióna pracovných miest (t. j. 6,2% zamestnancov EÚ) a predstavovali 8% HDP EÚ. Podľa tejto hodnoty môžeme dedukovať, že súčasná sociálna ekonomika a sociálne podnikanie v zahraničí tvorí významnú súčasť národnej trhovej ekonomiky. (British Council 2022; European Commission, 2022).

1.1 Výchovnovzdelávacia práca v predškolských zariadeniach pre vybranú skupinu detí ako predmet činnosti sociálneho podniku

V tejto časti príspevku sa venujeme našej cieľovej skupine – deťom v predškolskom veku. Vybranú skupinu tvoria deti od 3 do 6 rokov, ktorým sa v zariadení poskytuje výchova a vzdelávanie. Podľa zákona č. 245/2008 Z. z. v znení ďalších predpisov a nariadení o výchove a vzdelávaní je cieľom tohto procesu rozvoj detí v sociálno-emocionálnej, intelektuálnej, telesnej, morálnej a estetickej oblasti, rozvíjanie schopností a zručností potrebných na plnenie povinnej školskej dochádzky v základnej škole a neskôr na samostatný život v spoločnosti. Pri výchove a vzdelávaní v predprimárnych vzdelávacích zariadeniach je veľmi dôležité stanoviť plán, osnovu, cieľ, obsah a metódy vzdelávania, ktoré by mali vychádzať z príslušných zákonov, nariadení, náplne a zamerania zariadenia a individuálnych potrieb detí. V nami navrhovanom prístupe vzdelávania talentovaných detí v predškolskom veku sa okrem stanovenej všeobecnej štruktúry predškolského vzdelávania výučba prelína, vedie a dopĺňa práve umeleckým štýlom a metódami, ktoré budú rozvíjať talentovú stránku žiakov. (Zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní).

Okrem získaných schopností a vedomostí prostredníctvom univerzálneho a obsahovo bohatého výchovno-vzdelávacieho procesu si deti v predškolských zariadeniach rozvíjajú aj

viaceré kompetencie, a teda spôsobilosti, ktorými podľa štátneho vzdelávacieho programu ISCED 0 – predprimárne vzdelávanie sú najmä psychomotorické, interpersonálne, komunikatívne, sociálne, kognitívne a informačné kompetencie. Celkovou súčasťou denného poriadku výchovno-vzdelávacieho procesu sú okrem častí, kedy prebieha výučba, hry a hrové činnosti, pohybové a relaxačné cvičenia, pobyt vonku, odpočinok, činnosti zabezpečujúcej životosprávu (osobná hygiena, stravovanie a stolovanie). (Štátny pedagogický ústav, 2016).

Výchovnovzdelávacia práca v predškolských zariadeniach pre nami vybranú skupinu detí, ktoré sú špecifické svojim talentovým nadaním, však na Slovensku zaostáva. Jedným z dôvodov je aj neexistencia zariadenia, ktoré by sa takýmto deťom venovalo v rámci celodennej výchovy a vzdelávania. Tento fakt potvrdzujú aj mnohé štúdie. Tradičné štatistické dáta podľa Gaussovej krivky tvrdia, že celkové percento nadanej populácie tvorí 2 – 3 %. Psychológovia tvrdia, že máme toľko nadaných, koľko vieme identifikovať a diagnostikovať. Ekonómovia či politici naopak tvrdia, že ich je toľko, koľko môžeme finančne podporiť. Aj na medzinárodnej úrovni je problematika nadaných jedincov, predovšetkým nadaných detí stále málo riešenou a nedostatočne podporovanou oblasťou. Podľa Rady Európy je každé piate dieťa v Európe talentované, čo znamená, 20% populácie nadanej alebo talentovanej v intelektuálnej, umeleckej, či športovej sfére. (Sánchez-Escobedo, 2013).

Freeman (1996, In Sánchez-Escobedo, 2013, s. 182) tvrdí, že „niektorí odborníci sa domnievajú, že ak vytvoríme a udržíme dostatok vhodných programov s nárokmi na podporu rozvoja ich daru, talentu a zručností, až 20 - 25% jednotlivcov populácie by dokázalo dosiahnuť mimoriadny výkon vo vzdelávacích činnostiach alebo v rôznych oblastiach ľudskej činnosti.“

Podľa Reida a Boettgera (2015), mnohé štáty Európskej únie disponujú programami pre špeciálne nadané deti, naopak niektoré ani nerozoznávajú, či neskúmajú termíny, ako nadané alebo talentované dieťa. V závere tvrdia, že je potrebné, aby nadané deti boli nájdené, uznané a rešpektované. Tvrdia, že tieto deti potrebujú profesionálov, ktorí by porozumeli problémom a výzvam ich nadania, úsiliu, hľadaniu zmyslu, ich túžbe po nájdení prepojenia, pochopenia a zložitosti, citlivosti a intenzity. Tvrdia tiež, že bez úmyselného hľadania nadaných detí a citlivých školských programov pre všetkých nadaných (vrátane osôb s nízkou úrovňou vzdelania), nebude vzdelávanie úspešné a spravodlivé.

Papadopoulos (2020) vo svojej analýze 95 odborných a vedeckých zdrojov prezentuje, že vynikajúci výkon predstavuje kľúčový prvok v nadaní, avšak samotná schopnosť podľa neho nemôže viesť nadané dieťa k osobnej dokonalosti a dlhodobému záväzku v oblasti talentu. Jeho analýza poskytuje dôkaz, že proces pestovania nadania u detí je dynamická interakcia medzi individuálnymi silnými stránkami dieťaťa a podporným prostredím, ktoré môže stimulovať, ale

aj brzdiť plné využitie schopností dieťaťa. Autor sa odvoláva na výsledky tejto analýzy, ktorá by mala zmeniť spôsob vnímania limitov a schopností nadaných detí pre poskytnutie návrhov stratégií na podporu ich rozvoja.

Tatarinceva a kol. (2018) prostredníctvom analýzy vedeckej literatúry o nadaných, implementácie modelu vzdelávacieho prístupu a testov dospeli k záveru, že by mal existovať výber všestranných materiálov, metód a kreatívnych učebných úloh, ktoré by podporovali úspechy a kreativitu nadaných a talentovaných študentov s ohľadom na ich individuálne vzdelávacie preferencie.

Steenbergen-Hu, Olszewski-Kubilius a Calvert (2020) zistili, že nadaní s nedostatočnými výsledkami, u ktorých sa zvýši miera intervencie vo vzdelávaní, výrazne prevýšia rovesníkov v psychosociálnych výsledkoch v oblasti sebaúčinnosti, hodnotenia cieľov, vnímania prostredia a zmysluplnosti školy, zlepšenej sebaregulácie, zvýšenej motivácie k učeniu, či psychosociálneho fungovania, čo potvrdili aj kvalitatívne štúdie.

Vychádzajúc zo spomínaných štúdií a štatistík môžeme predpokladať, že približne 20% z celkového počtu našej populácie sú nadané a talentované deti, podľa čoho by sa mali odvíjať primerané podmienky, možnosti a podpora. V skutočnosti sa táto problematika nerieši dostatočne, z čoho vyvodzujeme potrebu a zámer venovať sa umelecky nadaným deťom. Sociálny podnik so zameraním na špecifické sféry nadaní a rozvíjanie nadania a talentu, môže viesť k mimoriadne pozitívnemu vplyvu u týchto jednotlivcov.

2 Materiál a metódy skúmania

Cieľom príspevku je analyzovať mieru informovanosti a záujmu rodičov a ostatných relevantných subjektov o novú formu výchovno-vzdelávacej prípravy špecificky talentovaných detí a adekvátnosti jej uvedenia na trh prostredníctvom analýzy demografického vývoja na úrovni Slovenskej republiky, Banskobystrického kraja, okresu Banská Bystrica, mesta Banská Bystrica a mesta Zvolen a predikcie detí navštevujúcich ZUŠ v okrese Banská Bystrica. Súčasne prezentujeme interdisciplinárne možnosti prípravy projektu sociálneho podniku a návrh výučby mimoriadne umelecky talentovaných detí.

V rámci heuristiky a prípravy teoretickej časti sme pomocou metódy abstrakcie vychádzali z monografií, štúdií, programov, relevantných zákonov v rámci sociálnej ekonomiky a sociálneho podnikania, vzdelávacieho systému a umenia v kontexte výchovnovzdelávacej prípravy osobitne talentovaných detí predškolského veku.

V analýze demografického vývoja sme využili metódu komparácie a základných štatisticko-matematických metód, vďaka ktorým sme dáta porovnávali a komentovali v

súvislosti s cieľom príspevku. Našu dátovú základňu pre analýzu demografického vývoja tvorili dáta zo Štatistického úradu Slovenskej republiky za obdobie od roku 2011 do roku 2021, na úrovni Slovenskej republiky, Banskobystrického kraja, okresu Banská Bystrica, mesta Banská Bystrica a mesta Zvolen. Následne sme využili dáta z Centra vedecko-technických informácií Slovenskej republiky za obdobie od roku 2011 do roku 2021, konkrétne sme analyzovali štatistické ročenky materských škôl typov verejná, súkromná a cirkevná, na úrovni Slovenskej republiky a Okresu Banská Bystrica. Dáta sme čerpali aj z Výročnej správy mesta Banská Bystrica za rok 2019 z dôvodu informácií o počtoch materských škôl v meste a priemerného počtu detí na jednu materskú školu v meste Banská Bystrica. Pre výpočty a porovnanie dát sme použili aplikáciu MS Excel.

V predikcii sme pomocou programu SPSS metódou exponenciálneho vyrovnania, s využitím najvýznamnejšieho štatistického typu modelu, ktorým bol v našom prípade model Holt, odhadovali prognózu počtu žiakov v ZUŠ na úrovni Banskobystrického okresu. Okres Banská Bystrica sme vybrali zámerne, kvôli najväčšej spojitosti s potenciálnym umiestnením nami navrhovaného zariadenia. Exponenciálne vyrovnanie sa týkalo časového radu vybraného časového obdobia od roku 2011 do roku 2021. Následne sme pomocou programu SPSS realizovali výber modelu pre čo najpresnejšiu predikciu. Na základe hodnoty MAE, ktorá predstavuje strednú absolútnu chybu, nám pre najmenšiu hodnotu, najviac štatisticky významný zodpovedal model Holt. Prostredníctvom tohto modelu sme ďalej realizovali predikciu do roku 2024.

Pre potrebu analýzy záujmu a miery informovanosti rodičov sme využili opytovaciu metódu formou dotazníkov, ktorá spočívala v zbieraní priamych dát a názorov od rodičov. Vnímali sme ich ako potenciálnych sprostredkovateľov (zákonných zástupcov detí), spotrebiteľov a klientov využívajúcich nami navrhovanú službu. Našu výskumnú vzorku, ktorá bola vyberaná a orientovaná zámerne na rodičov tvorilo 85 respondentov. Dotazník obsahoval 6 uzatvorených otázok s možnosťou voľby z dvoch alternatív a 4 otvorené otázky. Prieskum bol realizovaný elektronicky prostredníctvom Google Forms, zdieľaný pomocou e-mailu, sociálnych sietí a iných kanálov. Zber dotazníkov bol realizovaný v mesiaci máj 2021.

3 Výsledky a diskusia

V tejto časti bližšie prezentujeme výsledky analýzy dopytu po predškolskom zariadení so špeciálnym zameraním na umelecky nadané deti. Prieskumy sa venujú analýze miery informovanosti a záujmu rodičov a ostatných relevantných subjektov o novú formu výchovno-vzdelávacej prípravy špecificky talentovaných detí a adekvátnosti jej uvedenia na trh

prostredníctvom analýzy demografického vývoja na úrovni Slovenskej republiky, Banskobystrického kraja, okresu Banská Bystrica, mesta Banská Bystrica a mesta Zvolen a predikcie detí navštevujúcich ZUŠ v okrese Banská Bystrica. Tieto prieskumy sa realizovali v záujme detí od 3 do 6 rokov s osobitým umeleckým talentom, ktorým hrozí strata výnimočnosti a „znevýhodnenia“, ak by im nebola poskytnutá osobitná starostlivosť už v predškolskom období. Tieto deti v klasickej materskej škole nedosahujú svoj najväčší možný rozvoj talentu, vzťahov, osobnosti, či mentality. V rámci výskumu sme skúmali dve skupiny respondentov. Primárnou skupinou sú osobitne talentované deti a ich zákonní zástupcovia, s ktorými budeme riešiť formálne náležitosti. Sekundárnou skupinou sú iní rodinní príslušníci, zamestnanci zariadenia a iní záujemcovia, či podporovatelia.

V základných štatistikách pozorujeme prírastky obyvateľstva a počet predškolských zariadení (materských škôl) za 10 rokov, reálny prírastok potenciálnych prijímateľov služby predškolského vzdelávania a podmienky na trhu v rámci poskytovateľov predškolských služieb umeleckého výchovno-vzdelávacieho procesu.

Tabuľka 2 Prirodzené prírastky obyvateľstva - živonarodení v rokoch 2011 – 2021

Rok	Slovenská republika	Banskobystrický kraj	Okres Banská Bystrica
2011	60 813	6 697	1 093
2012	55 535	6 022	1 005
2013	54 823	6 084	995
2014	55 033	6 059	1 006
2015	55 602	5 907	1 024
2016	57 557	6 242	1 038
2017	57 969	6 288	1 015
2018	57 639	6 086	1 073
2019	57 054	5 957	1 041
2020	56 650	5 978	1 025
2021	56 565	5 849	990

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa ŠÚSR

V tabuľke 2 môžeme vidieť prirodzené prírastky obyvateľstva za posledných 10 rokov. Ide o živonarodené deti, z ktorých by posledné ročníky mohli byť potenciálnymi klientami nášho zariadenia. Z údajov môžeme vidieť, že oproti roku 2011 sú údaje natality v rámci Slovenskej republiky klesajúce a teda narodených detí a dopyt po službe predškolských zariadení by mal byť menší. Tento trend sledujeme aj v rámci Banskobystrického kraja a okresu Banská Bystrica. Ďalšia tabuľka 3 pojednáva o počte materských škôl na úrovni Banskobystrického kraja, okresu Banská Bystrica a mesta Banská Bystrica. Cieľom je zistenie hustoty siete materských škôl a ich početná obsadenosť.

Tabuľka 3 Počet materských škôl a počet žiakov v materských školách na úrovni Banskobystrického kraja, okresu Banská Bystrica a mesta Banská Bystrica

Rok	Banskobystrický kraj		Okres Banská Bystrica		Banská Bystrica	
	Materské školy	Žiaci v materských školách	Materské školy	Žiaci v materských školách	Materské školy	Žiaci v materských školách
2011	373	15 968	52	2 891	30	2 133
2012	370	16 585	52	3 062	30	2 288
2013	372	16 875	55	3 180	33	2 428
2014	372	17 051	56	3 263	34	2 494
2015	375	17 057	57	3 292	35	2 498
2016	378	17 020	59	3 343	37	2 565
2017	376	16 940	60	3 346	38	2 597
2018	380	17 150	62	3 377	39	2 586
2019	382	17 351	62	3 403	39	2 623
2020	380	17 364	62	3 465	39	2 659
2021	381	17 919	62	3 529	39	2 702

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa ŠÚSR

Z tabuľky 3 môžeme vidieť, že po dobu 10 rokov počet predškolských zariadení v meste Banská Bystrica stúpol o 9. To môže znamenať, že konkurencia v tejto oblasti narastá. Po dôkladnej analýze konkurentov konštatujeme, že žiadna zo škôlok neponúka celodenné služby v oblasti umenia. Môžeme usúdiť, že v našej oblasti a zameraní celodenného predškolského vzdelávania nie je žiadna priama konkurencia.

Dôležitejším faktom však je, že podľa výročnej správy mesta Banská Bystrica v roku 2019, aj za rastu počtu predškolských zariadení, bol priemer detí na 1 triedu v roku 2018/2019 celkovo 19,74, no v roku 2019/2020 už 19,83, čo znamená, že aj napriek nárastu počtu zariadení počet detí v jednej triede narástol. Predpokladáme rast dopytu o predškolské zariadenia zo strany mladých rodín a tým ich nedostatočnú kapacitu. Toto tvrdenie dokazuje aj fakt, že za rok 2020 bolo v Banskobystrickom kraji celkovo 894 nevybavených žiadostí o umiestnenie, ktoré neboli vyhovené pre nedostatok miesta. Za okres Banská Bystrica predstavovala v roku 2020 táto hodnota 466 nevybavených žiadostí. V roku 2021 bol počet nevybavených žiadostí na území Banskobystrického kraja 867, na území okresu Banská Bystrica 437. Počet nevybavených žiadostí pre nedostatok miesta tak zo všetkých podaných žiadostí za spomenuté roky 2020 a 2021 tvoril v Banskobystrickom kraji v priemere 15%. V okrese Banská Bystrica to bolo až 45%.

V období desiatich rokov sledujeme nárast žiakov v materských školách, konkrétne v Banskej Bystrici je to 569 detí. Tomuto stúpajúcemu trendu a dopytu sa postupne prispôbili

aj už predtým spomínané novo zriadené materské školy, ktorých počet sa tiež zvýšil, no ich kapacita a počty sú stále nedostačujúce. Ak teda budeme predpokladať, že tento trend a dopyt bude stále narastať, nami navrhované zariadenie bude na trhu s jeho ponúkanými službami primárne bezkonkurenčné.

V tabuľke 4 sledujeme prepočítaný priemerný počet žiakov v materských školách na úrovni Banskobystrického kraja, okresu Banská Bystrica a mesta Banská Bystrica za vybraných 10 rokov na počet materských škôl.

Tabuľka 4 Priemerný počet žiakov v materských školách na úrovni Banskobystrického kraja, okresu Banská Bystrica a mesta Banská Bystrica

Rok	Banskobystrický kraj	Okres Banská Bystrica	Banská Bystrica
2011	43	56	71
2012	45	59	76
2013	45	58	74
2014	46	58	73
2015	45	58	71
2016	45	57	69
2017	45	56	68
2018	45	54	66
2019	45	55	67
2020	46	56	68
2021	47	57	69

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa ŠÚSR

V Banskobystrickom kraji, okrese Banská Bystrica a meste Banská Bystrica sledujeme v posledných rokoch rastúci trend priemerného počtu žiakov v materských školách. V meste Banská Bystrica priemerný počet žiakov v materskej škole prevyšuje svojou hodnotou 69 žiakov na jednu materskú školu Banskobystrický kraj, aj okres Banská Bystrica.

V nasledujúcej tabuľke 5 sú uvedené údaje o nepriamych konkurentoch zariadenia - základných umeleckých školách, ktoré poskytujú služby vzdelávania v oblasti umenia vo viacerých odboroch (hudobný, výtvarný,...). Nie sú síce špecifikované na výchovu detí v predškolskom veku, ale väčšina z nich má možnosť zriadenia prípravnej triedy - „prípravky“, kde sa deti pripravujú na neskoršie vzdelávanie v prvom stupni základnej umeleckej školy. Môže tu dôjsť k prípadnej konkurencii. Považujeme za dôležité pripomenúť, že nami projektovaný subjekt ponúka ojedinelú službu celodennej výučby v oblasti umenia spojenej s prípravou na prvý stupeň základnej školy. Rodičom, ako zákonným zástupcom svojich detí, ktorí ich chcú viesť umeleckým smerom, dáva vhodnejšiu a lepšiu alternatívu. Spája dve najdôležitejšie úlohy pre dieťa – nášho klienta a to: správna a nevyhnutná všeobecná výchova

k primeraným zručnostiam a sebaobsluže, prípravy na prvý stupeň základnej školy a plnohodnotné kvalitné vzdelanie v rámci vybraného odboru umenia.

Tabuľka 5 Počet základných umeleckých škôl (ZUŠ) na úrovni Banskobystrického kraja, okresu Banská Bystrica, mesta Banská Bystrica a mesta Zvolen

Rok	Banskobystrický kraj		Okres Banská Bystrica		Banská Bystrica		Zvolen	
	Počet škôl	Počet žiakov	Počet škôl	Počet žiakov	Počet škôl	Počet žiakov	Počet škôl	Počet žiakov
2011	44	14 576	5	3 238	3	2 479	5	1 817
2012	45	14 879	5	3 346	3	2 549	5	1 735
2013	46	16 066	5	3 234	3	2 492	5	1 919
2014	49	17 070	7	3 590	3	2 366	5	2 087
2015	52	18 118	7	3 795	3	2 502	5	2 005
2016	52	18 303	7	3 791	3	2 441	5	1 854
2017	52	18 601	7	3 781	3	2 407	5	1 857
2018	52	18 825	7	3 842	3	2 372	5	1 946
2019	53	19 127	7	4 068	3	2 414	5	1 967
2020	55	18 172	7	3 778	3	2 328	5	1 893
2021	55	17 955	7	3 769	3	2 284	5	1 840

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa ŠÚSR

Z pohľadu Banskobystrického kraja evidujeme k roku 2021 celkový počet žiakov ZUŠ 17 955, čo znamená od roku 2011 nárast o 3 379. Rastúci trend počtu žiakov v ZUŠ na úrovni Banskobystrického kraja začal klesať až v rokoch 2020 a 2021. Predpokladáme, že táto skutočnosť bola ovplyvnená práve pandémiou Covid-19. Rovnako sa zvýšil aj počet škôl, a to z počtu 44 (2011) na 55 v roku 2021. Na úrovni okresu BB je celkový počet ZUŠ 7, čo znamená, že v poslednom desaťročí sa ich počet zvýšil o 2. Počet žiakov zaznamenal mierny nárast.

Do výskumu sme zahrnuli aj mesto Zvolen, ktoré je konkurenčným mestom vo viacerých oblastiach, vrátane počtu a kvality výučby v ZUŠ. Neskúmali sme, koľko detí ZUŠ vo Zvolene dochádza so svojimi rodičmi práve z Banskej Bystrice, ale vzhľadom na pomerne vysokú kvalitu ich umeleckej prípravy môžeme predpokladať, že ich navštevujú aj banskobystrické deti. Podobne môže platiť aj opačne – zvolenské deti v ZUŠ v Banskej Bystrici. V meste Banská Bystrica je v sledovanom období nemenný počet ZUŠ (3) a na rozdiel od regionálnej alebo okresnej úrovne, počet detí mierne klesá (195). Predpokladáme, že je to aj priamy odraz zníženia celkového počtu obyvateľov v meste a súčasne rast seniorskej populácie. V meste Zvolen je za sledované obdobie počet ZUŠ nemenný a počet žiakov mierne narástol a následne mierne klesol.

Čo sa týka mesta Banská Bystrica, po prepočte detí navštevujúcich štátne, súkromné, alebo cirkevné ZUŠ v „prípravke“, ktorá je najčastejšie posledným rokom v materskej škole, sme

podľa štatistických ročeniek Centra vedecko-technických informácií SR zistili, že prípravku k 15.9.2020 navštevovalo celkom 523 detí v triedach ZUŠ. K uvedenému dátumu a v roku dieťaťa predstavujúcom možnosť návštevy tzv. prípravky v ZUŠ navštevovalo štátnu, súkromnú alebo cirkevnú materskú školu 957 detí. Znamená to, že potenciálnymi klientami, ktorí by mohli mať záujem o výchovno-vzdelávací proces v nami navrhovanom zariadení tvorilo 55%, čo pre nás predstavuje významné zistenie.

Ďalším zistením, ktoré môžeme z našich výpočtov odvodiť, je priemerný počet detí navštevujúcich základné umelecké školy. V meste Banská Bystrica poskytovalo služby prípravky v rámci základných umeleckých škôl 7 inštitúcií, z toho 3 verejné a 4 súkromné. Po prepočte detí, ktoré navštevovali prípravku sme zistili, že jednu verejnú základnú umeleckú školu v prípravke navštevovalo priemerne 86,34 detí. V súkromnej základnej umeleckej škole toto číslo predstavovalo 66. Priemerne jednu základnú umeleckú školu v prípravke v meste Banská Bystrica navštevovalo 74,71 detí.

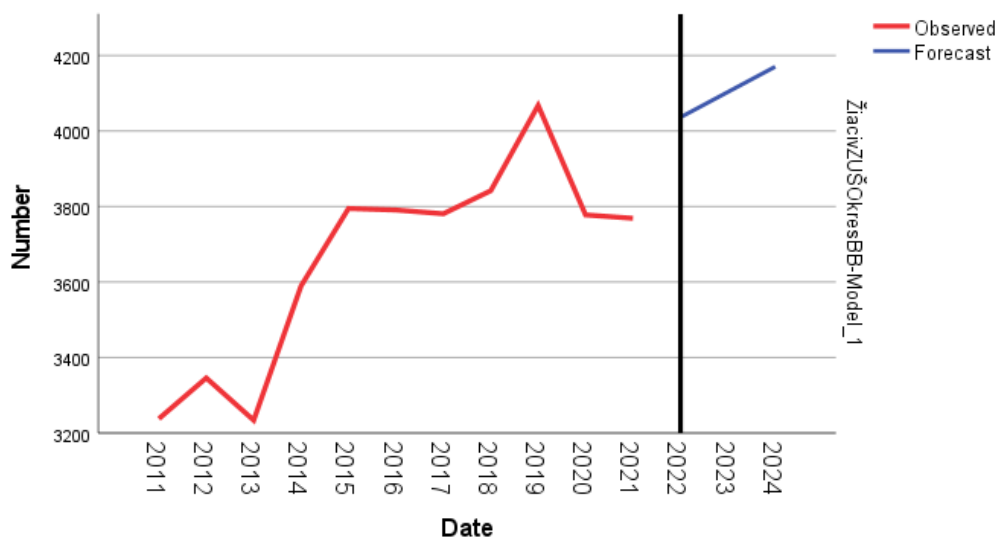
Pomocou programu SPSS sme metódou exponenciálneho vyrovnania, s využitím najvýznamnejšieho štatistického typu modelu, ktorým bol v našom prípade model Holt, realizovali predikciu počtu žiakov v ZUŠ na úrovni Banskobystrického okresu po rok 2024. Exponenciálne vyrovnanie sa týkalo časového radu počtu detí v ZUŠ okresu Banská Bystrica za vybrané obdobie od roku 2011 do roku 2021. Výber metódy bol zámerný kvôli štatistickej významnosti, typu dát, požadovanej kvality predikcie a na základe hodnoty MAE, ktorá predstavuje strednú absolútnu chybu, pre ktorú najnižšiu hodnotu zodpovedal model Holt. Podľa hodnôt predikcie prezentovaných v tabuľke č.5 sledujeme, že počet detí sa bude zvyšovať. Znamená to zvyšovanie záujmu o daný typ služieb v umeleckom prostredí, ktoré je predmetom výchovno-vzdelávacieho procesu v nami navrhovanom zariadení pre špecificky umelecky nadané deti.

Tabuľka 6 Počet detí v ZUŠ na úrovni okresu Banská Bystrica v porovnaní s hodnotami po exponenciálnom vyrovnaní modelom Holt s predikciou

Rok	Počet detí v ZUŠ okres Banská Bystrica	Hodnoty po exponenciálnom vyrovnaní s predikciou
2011	3 238	3280
2012	3 346	3339
2013	3 234	3407
2014	3 590	3440
2015	3 795	3537
2016	3 791	3655
2017	3 781	3749
2018	3 842	3822
2019	4 068	3893

Rok	Počet detí v ZUŠ okres Banská Bystrica	Hodnoty po exponenciálnom vyrovnaní s predikciou
2020	3 778	3995
2021	3 769	4019
2022		4036
2023		4104
2024		4171

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa ŠÚSR; SPSS

Graf 1 Trend exponenciálneho vyrovnania metódou Holt počtu detí v ZUŠ na úrovni okresu Banská Bystrica a predikcie

Zdroj: SPSS

Týmto pozitívnym vplyvom a rastúcim trendom môžeme posilniť význam etablovania nami navrhovaného sociálneho podniku ako vhodného pre realizáciu. Jeho existencia bude schopná z časti pokryť dopyt po týchto službách na trhu, ktorý v okrese Banská Bystrica bude rásť, keďže počet ZUŠ rovnakom okrese stagnuje už po dobu 8 rokov. Zistenie prezentujeme aj prostredníctvom grafu 1, programu SPSS, kde môžeme vidieť rast trendu v nasledujúcich rokoch.

Konštatujeme, že z pohľadu počtu relevantných zariadení a klientskej skupiny pre nový výchovnovzdelávací subjekt pre deti v predškolskom veku s osobitným talentom (vo vybranom regióne) existuje konkurenčné prostredie. Ale práve svojou originalitou obsahovej prípravy a právnej formy (sociálny podnik) je jeho etablovanie výhodné a v priestore sociálneho podnikania prínosné, adekvátne a konkurencie schopné.

Druhú časť výskumu, tvoril dotazníkový prieskum, v ktorom sme prostredníctvom výskumných otázok zisťovali mieru informovanosti a záujmu rodičov o špecificky zamerané druhy predškolských zariadení. Tento prieskum spočíval v zbieraní priamych dát a názorov od

rodičov, keďže ich vnímame ako potenciálnych sprostredkovateľov (zákonných zástupcov detí) spotrebiteľov a klientov využívajúcich nami navrhovanú službu. Našu výskumnú vzorku, ktorá bola vyberaná a orientovaná zámerne na rodičov tvorilo 85 respondentov. Prieskum bol realizovaný elektronicky prostredníctvom Google Forms, zdieľaný pomocou e-mailu, sociálnych sietí a iných kanálov. Zber dotazníkov bol realizovaný v mesiaci máj 2021.

Prvou otázkou dotazníka sme zisťovali, či respondenti preferujú klasické predškolské zariadenie alebo sa zamýšľali nad voľbou novej formy predškolského zariadenia (jazykové, športové, atď.). Podľa odpovedí respondenti skôr preferujú klasické predškolské zariadenia (57,6 %), avšak vnímanie viacerých respondentov v rámci tejto problematiky sa na základe detailnejších otázok zmení. V druhej otázke sme sa pýtali, či respondenti v zmysle podpory osobitného talentu detí považujú za prínosné viesť ich individuálne už v predškolskom veku. Odpoveď „áno“ (80 %) naznačuje, že nové, špecificky zamerané subjekty - umelecké materské školy by skôr spĺňali ich voľbu. V tretej otázke sme sa pýtali, či by v prípade umeleckého talentu u dieťaťa, rodičia mali záujem viesť svoje dieťa v individuálnom výchovno-vzdelávacom procese. Tak, ako boli v prechádzajúcej otázke preferencie za individuálne vedenie dieťaťa už od predškolského veku, tak isto respondenti volili skôr individuálny výchovno-vzdelávací proces pre ich dieťa, ak by spozorovali umelecký talent, a to v 88,2 %. Ako sme už spomínali, aj výsledok tejto otázky nasvedčuje, že by respondentom vyhovovali služby skôr špeciálne zameraného predškolského zariadenia - umeleckej materskej školy.

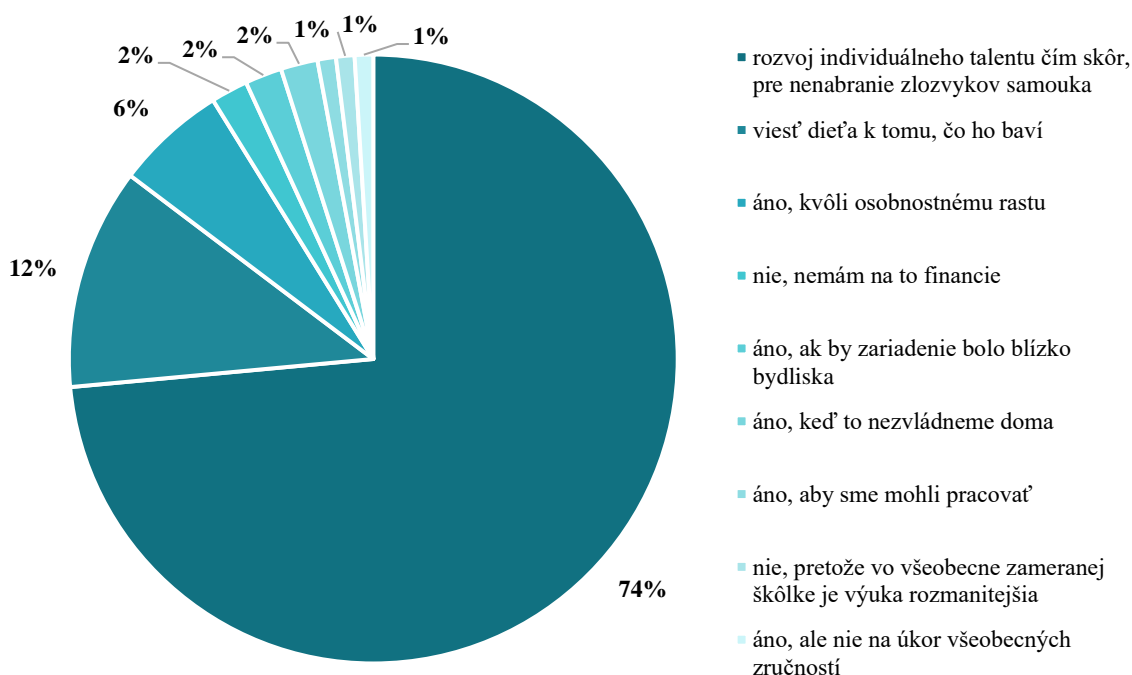
Podobný záujem o osobitnú formu umeleckej predškolskej výchovy sme zistili aj vo štvrtej otázke, keď až 77,6 % z 85 opýtaných respondentov by zvolilo návštevu umeleckej materskej školy. Predpokladáme, že uvedené nasvedčuje, že v skutočnosti o špecificky zamerané predškolské zariadenia majú rodičia záujem, ale pokiaľ nevedeli, že by existovala takáto možnosť, volili skôr klasickú formu predškolského zariadenia. Vysvetľujú sa tým rozdiely vo výsledku prvej a štvrtej otázky.

Piatou otázkou sme sa priamo pýtali, či rodičia majú možnosť zapísania dieťaťa do špeciálnej celodennej materskej školy od veku 2-3 rokov dieťaťa v prípade, že u dieťaťa spozorovali nadpriemerné nadanie. Odpoveď „nie“ označilo 73,8 % respondentov, odpoveď áno 26,2 % respondentov, a teda, že majú možnosť na zapísanie do spomínaného zariadenia. Výsledok piatej otázky dokazuje, že väčšina respondentov po spozorovaní umeleckého talentu svojho dieťaťa už v útlom detstve (2-3 rok života) nemá možnosť zapísať svoje dieťa do celodennej špeciálnej materskej školy v ich meste alebo okolí.

V tejto otázke sme súčasne testovali vedomosti respondentov ako a čo vnímajú pod celodenným výchovnovzdelávacím procesom v predškolskom veku. Domnievame sa, že

respondenti pochopili pod spomínaným zariadením existujúce ZUŠ, centrá voľného času, kluby, súbory, a iné, pretože celodenné špeciálne predškolské zariadenie špecializujúce sa na umeleckú činnosť na území Slovenskej republiky neexistuje, alebo nie je dostatočne prezentované.

Nasledujúcou otázkou sme zisťovali, či by boli respondenti ochotní zapísať svoje talentované dieťa do špeciálnej materskej školy už od 3. roku života. Až 60,7 % (t. j. 51) respondentov odpovedali „áno“, a teda u respondentov prevláda pozitívny záujem. Zároveň sme respondentov, ktorí odpovedali áno, požiadali o vysvetlenie dôvodov, ktoré zobrazujeme v grafe 2.

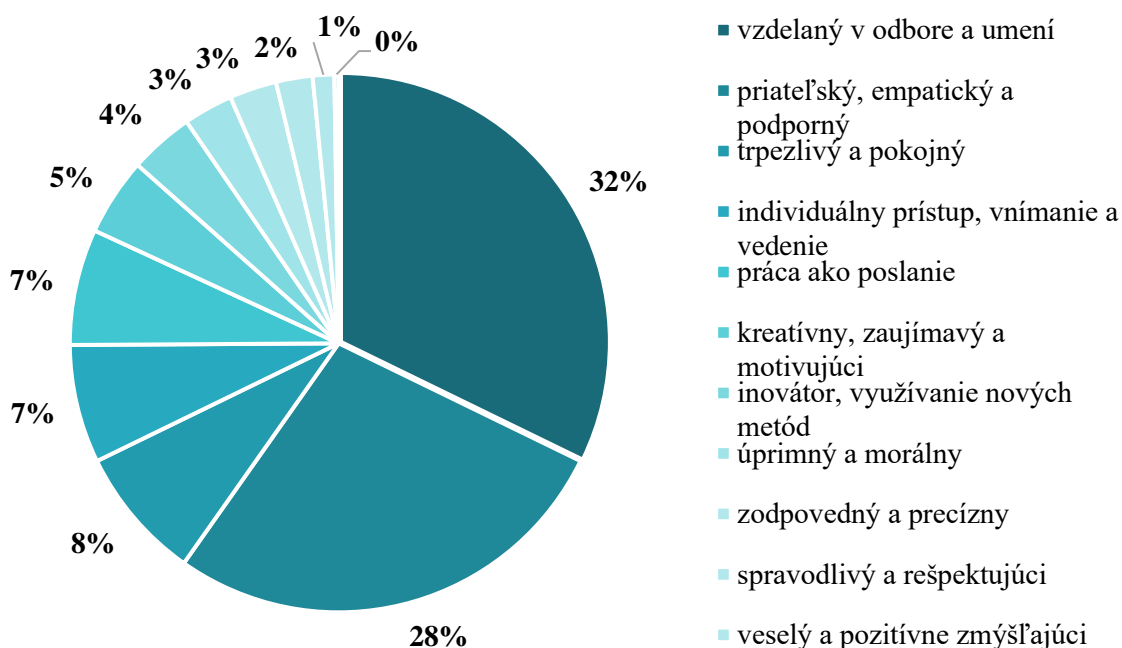
Graf 2 Zdôvodnenie odpovede „áno“ na otázku či by boli ochotní zapísať svoje talentované dieťa do špeciálnej materskej školy už od 3. roku života.

Zdroj: Vlastné spracovanie

V grafe 2 môžeme vidieť, že najčastejšie odôvodnenie odpovede „áno“ na otázku ochoty zapísať svoje talentované dieťa do špeciálnej školy už od 3. roku života bol rozvoj individuálneho talentu čím skôr, aby dieťa neprebralo zlovyky samouka. Toto zistenie považujeme za významné, pretože sa na ňom zhodlo 74% respondentov, ktorí by mohli byť našimi potenciálnymi klientami. K odpovediam, ktoré prevládali patrili napríklad odôvodnenia zapísania dieťaťa do takejto školy kvôli osobnostnému rastu. Ako menej časté dôvody pre zapísanie respondenti uvádzali „áno“, ak by zariadenie bolo blízko bydliska, keď rozvoj talentu nezvládneme doma, alebo aby mohli pracovať.

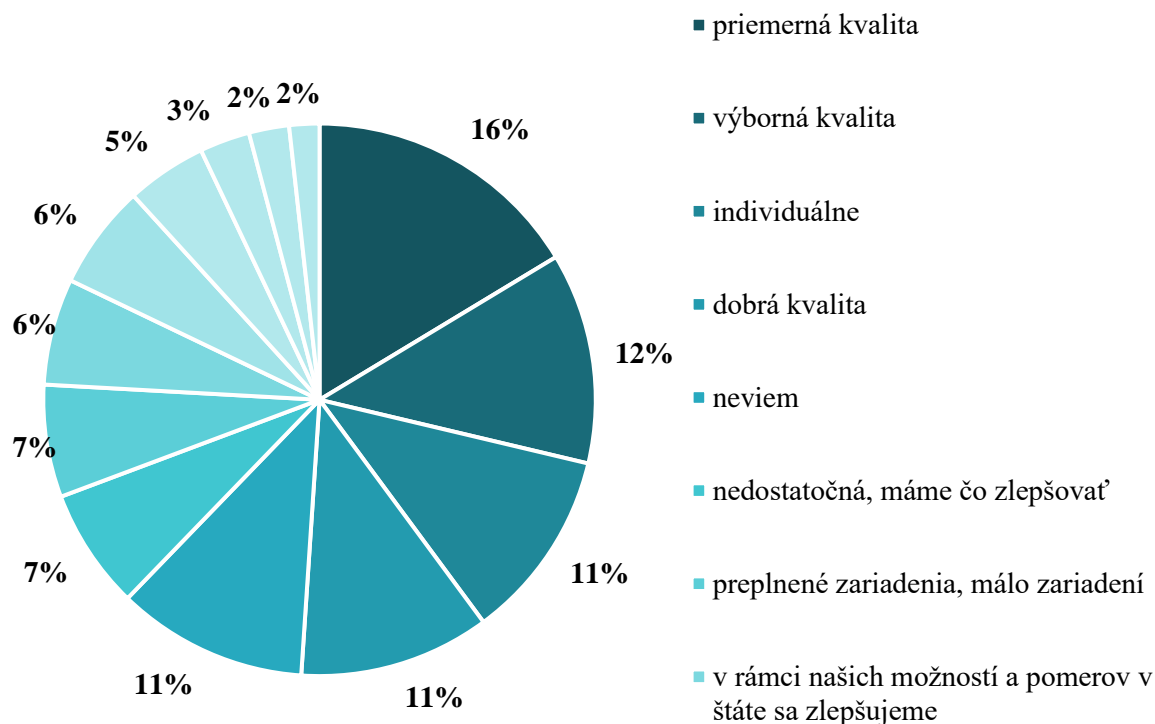
Z ekonomického pohľadu sú pre nás dôležité odpovede 6% respondentov, ktorí priamo uviedli, že by dieťa do umeleckej materskej školy už od 3. roku života nezapísali, pretože na to nemajú financie. Predpokladáme, že práve finančné otázky často rezonujú v rozhodovacích procesoch rodičov a preto budeme v biznis pláne novej predškolskej umeleckej školy dôsledne plánovať práve príjmy od klientov – rodičov. Potvrďuje sa nám poznanie, že sociálny podnik je vhodnou právnou formou na projektovaný pilotný výchovno-vzdelávací proces. V zákone č.112/2018 Z. z. pri priznaní statusu talentovaných detí ako zraniteľnej skupiny, má zriaďovateľ nárok na finančnú refundáciu nákladov. Tie by značne eliminovali náklady rodičov.

Ďalej nás zaujímalo, aký by mal byť pedagóg/ vychovávateľ v umeleckej materskej škole z pohľadu osobnosti, hodnôt a kvalifikácie. Podľa respondentov by mal byť pedagóg/vychovávateľ v čo najväčšej možnej miere vzdelaný v odbore a umení. Túto odpoveď uviedlo 32% respondentov. Druhou najväčšou požiadavkou na pedagóga/vychovávateľa, celkovo u 28% respondentov bola priateľskosť, empatickosť a schopnosť podporiť. Následne pokračovali požiadavky ako trpezlivý a pokojný, realizujúci individuálny prístup, vnímanie dieťaťa a jeho vedenie a berúci svoju prácu ako poslanie. Požiadavky, na ktorých sa respondenti zhodli najmenej, boli komunikatívnosť, veselá a pozitívne zmýšľajúca povaha, či to, aby bol pedagóg/vychovávateľ spravodlivý a rešpektujúci. Všetky ostatné požiadavky môžeme vidieť znázornené v grafe 3 od najpožadovanejších, až po najmenej požadované.

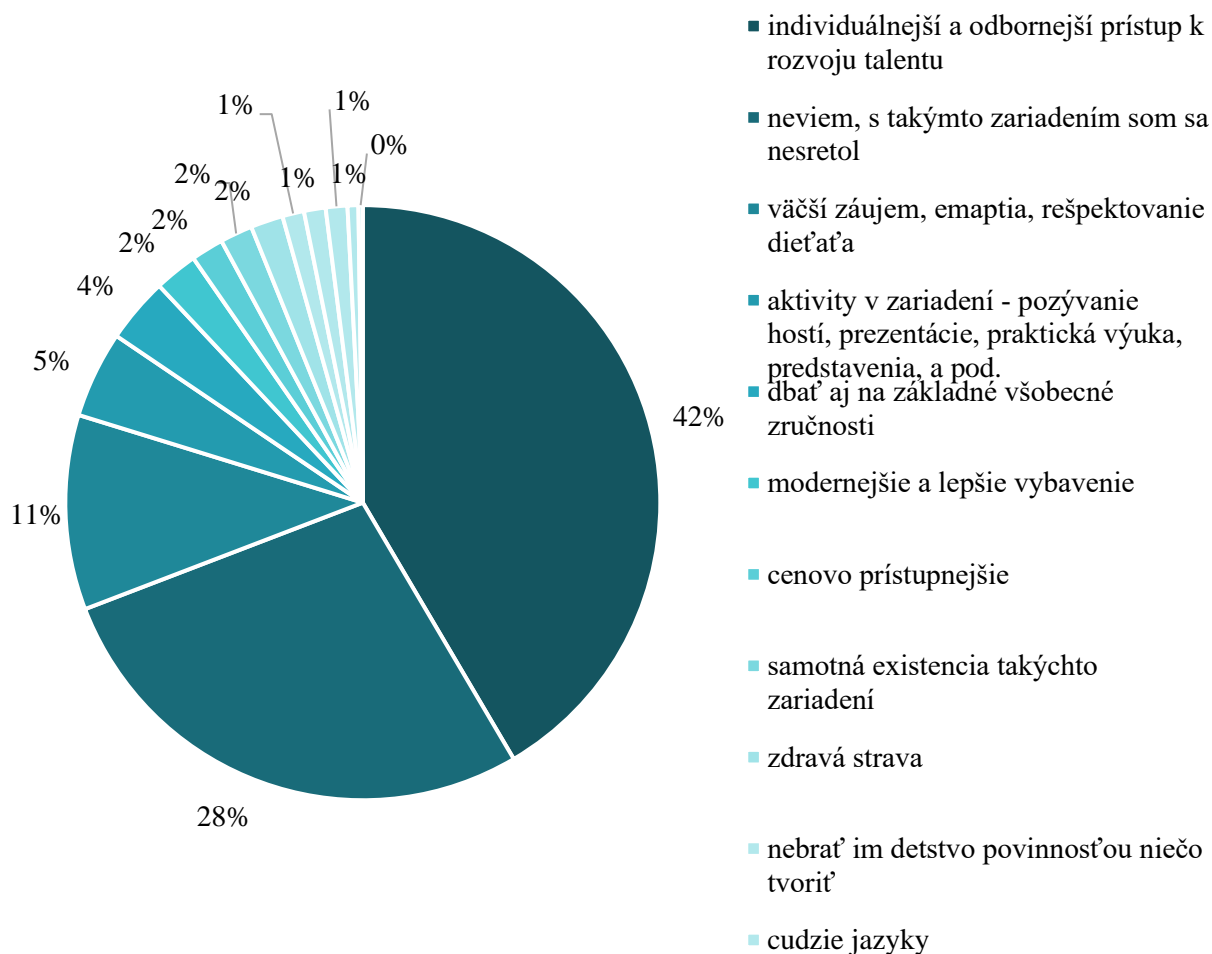
Graf 3 Požiadavky respondentov na pedagóga/vychovávateľa v umeleckej materskej škole z pohľadu osobnosti, hodnôt a kvalifikácie
Zdroj: Vlastné spracovanie

Predposlednou otázkou dotazníka bolo, ako respondenti hodnotili kvalitu dnešných predškolských zariadení. Respondenti sa najviac zhodli na odpovedi, že kvalita je priemerná. Túto odpoveď uviedlo 16% respondentov, o 4% menej (12%) respondentov uviedlo, že kvalita je výborná, avšak po spočítaní ostatných väčšmi negatívnych odpovedí hodnotíme kvalitu za nedostatočnú. Respondentom nevyhovuje preplnenosť zariadení, nedostatočný počet zariadení, zastaraný systém, neexistencia zariadení podporujúca osobité schopnosti detí, vzdelávanie a výchova bez individuálneho prístupu, využívanie nezaujímavých a starých metód, či fakt, že učiteľky svoju prácu nerobia s láskou, neberú ju ako povolanie, ale ako povinnosť a chýba im záujem. 11% respondentov však uvádza, že to je veľmi individuálne a záleží to od polohy škôlky, jej vedenia, pedagógov, vychovávateľov, či zloženia triedy. Podrobnejšie spracované odpovede môžete vidieť v grafe 4.

Graf 4 Hodnotenie kvality dnešných predškolských zariadení respondentmi
Zdroj: Vlastné spracovanie

V poslednej otázke sme sa pýtali, čo by respondenti považovali za prínosné ako zmenu vo vedení detí v špecificky zameraných predškolských zariadeniach. Respondenti sa v 42% zhodli na odpovedi, že najviac prínosnou zmenou vo vedení detí v špecificky zameraných predškolských zariadeniach by bol individuálnejší a odbornejší prístup k rozvoju talentu. Druhú najväčšiu skupinu, 28% respondentov uvádza, že sa s daným typom zariadenia ešte nestretli a preto nevedia odpovedať na otázku. Táto odpoveď je dôkazom neexistencie zariadenia tohto typu a nami prinášanej originality a aktuálnosti riešenej problematiky. Tretia najväčšia skupina respondentov uvádza, že by bolo prínosnou zmenou prejavenie väčšieho záujmu o deti, vyššia miera empatie a rešpektovania dieťaťa a jeho odlišnosti. Medzi inými zaznelo aj realizovanie rôznych podporných aktivít, dbanie aj na výchovu a vzdelávanie v základných všeobecných zručnostiach, modernejšie a lepšie vybavenie, nižšia cena, existencia takýchto zariadení, zdravá strava, cudzie jazyky, či kresťanstvo. Respondenti by uvítali aj väčšiu mieru financovania takýchto zariadení zo strany štátu. Podrobnejšie znázornené odpovede môžete vidieť v grafe 5.

Graf 5 Oblasť, ktoré respondenti považujú za prínosné ako zmenu vo vedení detí v špecificky zameraných predškolských zariadeniach
Zdroj: Vlastné spracovanie

Na základe výsledkov prieskumov môžeme vydedukovať, že nami navrhnuté zariadenie sociálny podnik – umelecká materská škola je pre trh adekvátne, potrebné, žiadané a originálne, čo nasvedčuje jeho možnému budúcemu úspechu a udržateľnosti na trhu.

Samotná problematika o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch má však na Slovensku pomerne krátku históriu a to nie vždy len s pozitívnymi výsledkami. K pomerne slabo akceptovanej spoločenskej objednávke na budovanie siete sociálnych podnikov chceme v tejto časti poukázať aj na viaceré stanoviská a hlavne existujúce limity či obmedzenia pri budovaní sociálneho podniku.

Aplikačnými stanoviskami je predovšetkým dodržanie všetkých opatrení, predpisov a zákonov súvisiacich s problematikou sociálneho podniku a realizácie výchovno-vzdelávacieho procesu pre deti v predškolskom veku. Avšak toto stanovisko je zároveň aj limitom, keďže môže nastať individuálnosť v nariadeniach, opatreniach a VZN mesta. Taktiež

sa to týka zákonov platiacich iba v Slovenskej republike, z čoho vychádza druhý limit, a to národná ohraničenosť. Pre aplikáciu je taktiež dôležité myslieť na stanovisko vhodne zvoleného zámeru, ktorý bude prislúchať ako aj ekonomickej sfére a trhu, čiže bude konkurencie schopný na trhu – bude inovatívny, a taktiež sociálnej sfére, čo znamená dodržanie pravidiel pre založenie sociálneho podniku ako aj na individuálnosť v zameraní, či vo výbere aktivít, od ktorých sa ďalej budú odvíjať učebné plány a osnovy, iné materiálno-technické vybavenie, či celkový dizajn zariadenia. Musíme taktiež zvážiť počet klientov, kedy nám vzniká ďalší limit – individuálnosť na základe počtu klientov, a teda potrebný prepočet na plánované kapacity sociálneho podniku, ktorý sa prejaví vo veľkosti objektu, financiách, počtu zamestnancoch, počtu vybavenia, a pod. Tento limit je však aj stanoviskom, z čoho vychádza, že si na začiatku musíme určiť, koľko klientov budeme vzdelávať, koľko budeme mať tried a následne z toho určiť počet zamestnancov. Individuálnosť v ekonomike, zdrojoch a financovaní sa bude odrážať od typu sociálneho podniku, taktiež počtu klientov, veľkosti objektu, vybavenia a pod., čo tvorí ďalší limit, ako aj limit „poloha“ zariadenia. Je na potenciálnom zriaďovateľovi, aký objekt, a s akou polohou si vyberie. Čo sa týka aj výberu miesta, ohľadom dostupnosti rôznych atrakcií, vonkajších ihrísk a pod., no taktiež sa jedná o dostupnosť zariadenia klientom, frekvencovanosť lokality, početnosť cieľovej skupiny v meste a. i. Predposledným limitom je individuálnosť vo výbere poskytovateľov služieb v zariadení, napríklad zamestnania kuchára alebo kuchárky alebo odber stravy od vybraného zdroja. Posledným limitom je aktuálnosť a šikovnosť potenciálneho zakladateľa sledovať aktualitu o dotáciách, zákonoch, VZN, či rôznych iných potrebných informáciách dôležitých pre výchovno-vzdelávacie zariadenia, sociálne podniky, či umelecké materské školy.

Záver

Naším cieľom bolo analyzovať mieru informovanosti a záujmu rodičov a ostatných relevantných subjektov o novú formu výchovno-vzdelávacej prípravy špecificky talentovaných detí a adekvátnosti jej uvedenia na trh prostredníctvom analýzy demografického vývoja na úrovni Slovenskej republiky, Banskobystrického kraja, okresu Banská Bystrica, mesta Banská Bystrica a mesta Zvolen a predikcie detí navštevujúcich ZUŠ v okrese Banská Bystrica. Súčasne sme prezentovali interdisciplinárne možnosti prípravy projektu sociálneho podniku a návrh výučby mimoriadne umelecky talentovaných detí. Identifikovali sme sociálno-ekonomické podmienky a komentovali vhodnosť nami navrhovaného zariadenia pre uvedenie na trh. Prínos tohto príspevku spočíva najmä v tom, že analýza daného charakteru doposiaľ v Slovenskej republike neexistuje. Osobitne sme sa zamerali na originalitu navrhovaného

zariadenia, pričom problematika predprimárneho vzdelávania, ktorej sa venuje, ešte nikdy nebola spojená so spomínaným umeleckým zameraním a sociálnym charakterom podnikania. V našich podmienkach registrujeme nízku mieru záujmu pre riešenie problematiky výchovy a vzdelávania nadmerne talentovaných detí, čo je jedným z dôvodov neexistencie adekvátneho zariadenia. Neexistujú ani prieskumy, čo túto analýzu robí inovatívnou a jedinečnou pre ľudí, ktorí sa v danej sfére pohybujú. Prínosom je taktiež obohatenie a spetrenie oblasti sociálneho podnikania o novú možnosť realizácie sociálnych cieľov pomáhajúcich riešiť sociálne problémy jedincov, skupín, rodín, komunít, či celej spoločnosti. Ďalším prínosom je možnosť využitia nových metód prístupu k špecificky znevýhodneným klientom (talent ako forma znevýhodnenia), keď prostredníctvom umelecky zameraného výchovno-vzdelávacieho procesu sa venujeme talentovaným deťom predškolského veku, čo znamená, že táto analýza ako prvá priamo rieši problém takto vnímaných vylučovaných jedincov. Ďalším identifikovaným prínosom je nájdenie a efektívno-účelné vyplnenie medzery na trhu, kde takýto druh podniku v rámci Slovenskej republiky neexistuje. Posledným prínosom je podnietenie ďalšieho rozvoja sociálneho podnikania a individuálnych výchovno-vzdelávacích procesov, ktoré sú, ako sme zistili, nenahraditeľnými a potrebnými.

Zoznam použitej literatúry

- [1] British Council. (2022). More in common The global state of social enterprise. [Viac spoločného Globálny stav sociálneho podnikania]. Dostupné na: https://www.britishcouncil.org/sites/default/files/more_in_common_global_state_of_social_enterprise.pdf
- [2] Centrum vedecko-technických informácií SR. (2022) *Štatistické ročenky*. Dostupné na https://www.cvtisr.sk/cvti-sr-vedecka-kniznica/informacie-o-skolstve/statistiky/statisticka-rocenka-publikacia/statisticka-rocenka-materske-skoly.html?page_id=9602
- [3] European Commission. (2022). *Social economy in the EU*. [Sociálna ekonomika v EÚ]. Dostupné na: https://single-market-economy.ec.europa.eu/sectors/proximity-and-social-economy/social-economy-eu_en
- [4] Lubelcová, G. (2012). Sociálna ekonomika: koncepty, príležitosti, riziká. *Sociológia*, 44(1), 88-89. Dostupné na <https://www.sav.sk/journals/uploads/02150800Lubelcova%20-%20OK%20TL.pdf>

- [5] Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny. (2022). *Register sociálnych podnikov*. Dostupné na <https://www.employment.gov.sk/sk/praca-zamestnanost/socialna-ekonomika/register-sp/>
- [6] Pagani, C. (2016). *The role of art in society with particular reference to the problem of violence*. [Úloha umenia v spoločnosti s osobitným zreteľom na problém násillia]. Institute of Cognitive Sciences and Technologies, National Research Council. Italy.
- [7] Papadopoulos, D. (2020). Psychological framework for gifted children's cognitive and socio-emotional development: A review of the research literature and implications. [Psychologický rámec pre kognitívny a sociálno-emocionálny rozvoj nadaných detí: Prehľad výskumnej literatúry a dôsledky]. *Journal for the Education of Gifted Young Scientists*, 8(1), 305-323.
- [8] Reid, E., & Boettger, H. (2015). Gifted education in various countries of Europe. [Vzdelávanie nadaných v rôznych krajinách Európy]. *Slavonic Pedagogical Studies Journal*, 4(2), 158-168. doi: 10.18355/PG.2015.4.2.158-171
- [9] Sánchez-Escobedo, P. (2013). *Talent development around the world*. [Rozvoj talentov po celom svete]. Centro Histórico, Mérida, Yucatán, Mexico.
- [10] Steenbergen-Hu, S., Olszewski-Kubilius, P., & Calvert, E. (2020). The effectiveness of current interventions to reverse the underachievement of gifted students: Findings of a meta-analysis and systematic review. [Účinnosť súčasných intervencií na zvrátenie slabších výsledkov nadaných žiakov: Zistenia metaanalýzy a systematického prehľadu]. *Gifted Child Quarterly*, 64(2), 132-165.
- [11] Štatistický úrad Slovenskej Republiky. (2022). *Databáza štatistického úradu DATACube*. Dostupné na <http://datacube.statistics.sk/#!/folder/sk/1000248>
- [12] Štátny pedagogický ústav. (2016). *Štátny vzdelávací program pre predprimárne vzdelávanie v materských školách*. Bratislava. Dostupné na https://www.minedu.sk/data/files/6317_svp_materske_skoly_2016-17780_27322_1-10a0_6jul2016.pdf
- [13] Tatarinceva, A. M., Sergeeva, M. G., Dmitrichenkova, S. V., Chauzova, V. A., Andryushchenko, I. S., & Shaleeva, E. F. (2018). Lifelong learning of gifted and talented students. [Celoživotné vzdelávanie nadaných a talentovaných študentov]. *Espacios*, 39(2), 29.
- [14] Mesto Banská Bystrica. (2019). *Výročná správa konsolidovaného celku mesta Banská Bystrica za rok 2019*. Dostupné na <https://cdn.banskabystrica.sk/2020/12/Vyrocnna-sprava-mesta-Banska-Bystrica-za-rok-2019.pdf>

[15] *Zákon NR SR č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch*. Dostupné na <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2018/112/>

[16] *Zákon NR SR č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon)*. Dostupné na <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2008/245/20150901.html>

Adresa autorov: prof. PaedDr. Gabriela Korimová, PhD.; Bc. Mária Vavrúšová, Katedra verejnej ekonomiky a regionálneho rozvoja, Ekonomická fakulta, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Slovensko, e-mail: gabriela.korimova@umb.sk; mvavrusova@student.umb.sk